

IV. Coresponsabilitat dels ajuntaments amb l'educació

El territori és l'espai natural on interactuen els diversos centres docents i els diferents agents educatius, entre els quals cal destacar l'Administració local —municipal o comarcal— com a administració més propera als ciutadans i ciutadanes. És també en el territori on millor poden concretar-se els compromisos de la societat amb l'educació.

El Govern i els agents socials reconeixen que, malgrat la limitació de recursos econòmics, els ajuntaments i la resta d'administracions locals han assumit l'exigència de nous serveis, i els referits a l'educació han estat objecte de treball preferent per molts municipis.

L'impuls de confiança i qualitat que es pretén donar al nostre sistema educatiu requereix, entre altres, enfortir les ja existents bases de confiança i lleialtat entre institucions de qualsevol nivell de govern. En aquest sentit, un concepte clau és el de coresponsabilitat, que expressa la disposició bàsica de govern que ha d'inspirar polítiques on concorrin competències, iniciatives i aportacions del Departament d'Educació de la Generalitat amb competències, iniciatives i aportacions de les administracions locals. Així, cal definir un marc de cooperació i cogestió que, més enllà de la necessària precisió de funcions i competències de cada administració, permeti impulsar un procés de coresponsabilitat competencial, tot respectant l'autonomia municipal que consagra el nostre ordenament jurídic.

Per això es proposa un procés que rep el nom de coresponsabilitat competencial, que es fonamenta en el principi de subsidiaritat, que expressa la voluntat d'acostar al màxim als ciutadans i ciutadanes la capacitat real d'aplicar les polítiques públiques, en aquest cas les d'educació. Ara bé, aquesta subsidiaritat no és simplement una manera diferent i neutra d'organitzar la decisió de polítiques i la prestació de serveis, sinó que es justifica sobretot perquè ha de facilitar una millor interpretació política de les necessitats de la ciutadania i, finalment, promoure l'eficàcia en la prestació dels serveis que es deriven d'aquestes polítiques.

El principi de subsidiaritat, amb tot, no exclou, sinó que de fet suposa l'existència de polítiques d'àmbits més generals. L'àmbit de poder més local ha de tenir la capacitat de decidir polítiques educatives pròpies en benefici dels ciutadans i ciutadanes que s'articulin amb polítiques i programacions d'àmbit superior.

L'esforç de proximitat i autonomia local que es vol promoure es contradiria amb si mateix sempre que l'autonomia municipal no tingués continuïtat en la immediata i real autonomia dels centres del seu territori.

La proposta que segueix es planteja com un primer pas d'un procés de perspectives més

àmplies al llarg dels temps. El dia a dia de la seva aplicació anirà orientant les possibilitats futures de noves formes de distribució del pes d'aquesta coresponsabilitat competencial.

Acords relatius a la coresponsabilitat dels ajuntaments amb l'educació

1. El concepte

- **Principis de subsidiarietat i autonomia municipal en matèria educativa.** El Departament d'Educació i els agents socials coincideixen a assenyalar la necessitat de promoure un procés de progressiva descentralització de l'Administració educativa sota els principis de subsidiarietat i autonomia municipal, amb la finalitat de situar la gestió dels serveis a l'alumnat i a les famílies en un marc general de proximitat a la ciutadania en què els ajuntaments esdevinguin administració educativa. Aquest procés es materialitzarà mitjançant la coresponsabilitat competencial de polítiques educatives.
- **Coresponsabilitat educativa.** El concepte de coresponsabilitat expressa la disposició bàsica de govern que ha d'inspirar polítiques on concorrin competències, iniciatives i aportacions del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya amb competències, iniciatives i aportacions de les administracions locals.

2. Àmbits competencials de cogestió i participació

- **Àmbits competencials de coresponsabilitat entre el Departament d'Educació i les administracions locals.** El Govern i els agents socials es comprometen a impulsar un procés de progressiva descentralització de l'Administració educativa mitjançant la coresponsabilitat competencial. La proposta de coresponsabilitat competencial entre el Departament d'Educació i les administracions locals que es pretén impulsar es distribueix en quatre àmbits competencials:
 - Competències generals
 - Competències en la gestió dels ensenyaments de règim general
 - Competències sobre ensenyaments no obligatoris
 - Competències en participació davant les noves necessitats educatives

COMPETÈNCIES GENERALS

a) Planificació general

La planificació general del sistema educatiu és el principal instrument que disposa el Departament d'Educació per impulsar les polítiques educatives i atendre adequadament les necessitats educatives de la població. El Departament d'Educació exerceix la planificació general del sistema i de manera concurrent amb els ajuntaments elabora la programació dels ensenyaments i l'oferta educativa i desplega el procés d'escolarització.

- **Taules de planificació.** Perquè aquesta planificació sigui eficaç s'han de preveure mecanismes de cogestió i participació específics del territori. El Departament d'Educació i els ajuntaments impulsaran i consolidaran les taules de planificació com a instruments per a l'exercici d'aquesta funció concurrent. També s'elaborarà de manera concurrent l'estadística escolar. Com a resultat de tot això s'elaborarà, de manera concurrent, un catàleg de la totalitat de l'oferta educativa, la validesa de la qual serà plurianual.

b) Escolarització d'alumnat de règim general i obligatori (3-16)

El Departament d'Educació és responsable de la determinació de l'oferta educativa. Els ajuntaments participen en la planificació de l'oferta local i del procés d'escolarització i són responsables de la informació en el seu municipi. De manera concurrent, el Departament d'Educació i els ajuntaments despleguen el procés d'escolarització, decideixen la zonificació escolar, formen les comissions d'escolarització a partir de les oficines municipals d'escolarització, fan el seguiment, avaluació i anàlisi de la preinscripció i la matriculació, i decideixen l'adscripció de centres de primària a secundària i el calendari i l'horari escolars.

- **Oficines municipals d'escolarització.** Les oficines municipals d'escolarització són l'instrument de col·laboració entre el Departament d'Educació i els ajuntaments en el procés d'escolarització de l'alumnat, amb les finalitats de vetllar pel compliment de la legalitat del procés d'admissió de l'alumnat mitjançant les comissions d'escolarització, proporcionar informació i orientació a les famílies, procurar una distribució equilibrada de l'alumnat amb necessitats educatives específiques que en permeti la integració, faciliti la cohesió social i afavoreixi la qualitat educativa adequada per a tota la població escolar. El Departament d'Educació impulsarà, d'acord amb els ajuntaments respectius, les oficines municipals d'escolarització i regularà les seves funcions com a òrgan de cogestió educativa en el marc de la Comissió Mixta.

c) Creació, construcció i manteniment dels centres públics

És competència del Departament d'Educació la creació i l'ampliació dels centres de titularitat pública, així com la programació economicofinancera de creació de centres. Els ajuntaments aporten els solars, fan la proposta de necessitats i de la corresponent temporalització i assumeixen el manteniment dels centres dels quals tenen la propietat demanial. Concorren en el procés de decisions sobre solars i la seva idoneïtat, construcció, temporització i am-

pliació de centres; també comparteixen responsabilitat en les obres de reforma, adequació i manteniment.

- **Diagnosi i revisió dels equipaments escolars.** El Departament d'Educació i els ajuntaments efectuaran, en un termini no superior a dos anys, una diagnosi i revisió dels equipaments escolars dels centres de titularitat pública pel que fa a les condicions i al manteniment dels seus edificis. Posteriorment i de manera concurrent, elaboraran un pla plurianual de reforma, adequació i millora dels espais escolars.

d) Avaluació del sistema

És competència del Departament d'Educació la inspecció general del sistema i la seva avaluació, així com la dels ensenyaments i la dels centres. Els ajuntaments seran consultats per a l'elaboració dels plans d'inspecció, coneixeran els plans d'avaluació i rebran la informació dels resultats. De manera concurrent, analitzaran i avaluaran els components del sistema i acordaran accions de millora.

e) Gestió del personal

És competència exclusiva del Departament d'Educació la definició de les polítiques i la gestió del seu personal.

COMPETÈNCIES DE GESTIÓ DELS ENSENYAMENTS DE RÈGIM GENERAL

El Departament d'Educació és responsable de l'ordenació, la programació general, l'avaluació i de garantir, si s'escau, la prestació dels serveis de menjador i transport.

El Departament d'Educació i els ajuntaments concorren:

- en la supervisió dels serveis de menjador i transport,
- en els programes de suport a l'ensenyament i els serveis educatius,
- en l'elaboració d'informes i propostes en el marc dels processos d'avaluació,

- **Foment de programes de transició escola-treball.** El Departament d'Educació i els ajuntaments concorren a facilitar la relació dels centres que imparteixen formació professional amb el teixit empresarial de l'àmbit geogràfic corresponent. També es coordinen per a l'elaboració dels programes de transició escola-treball, el desplegament dels quals correspon als ajuntaments.

El Departament d'Educació i els ajuntaments es comprometen a afavorir el treball en xarxa dels centres educatius. Els ajuntaments continuaran promovent l'elaboració de projectes educatius de ciutat o territori. El Departament d'Educació col·laborarà amb els ajuntaments en el seu funcionament.

COMPETÈNCIES SOBRE ENSENYAMENTS NO OBLIGATORIS

El Govern i els agents socials consideren que l'etapa educativa de 0-3 anys, juntament amb els ensenyaments artístics, l'educació permanent d'adults, de règim especial d'esports i els programes de transició a la vida activa són factors de progrés i cohesió social al territori que, amb els ensenyaments de règim general i les activitats educatives de lleure i extraescolars, poden constituir una oferta educativa global i afavoridora de l'equilibri territorial.

El Departament d'Educació i les entitats municipalistes acordaran, en el si de la Comissió Mixta, les condicions i els terminis per transferir i/o delegar als ajuntaments determinades competències educatives en:

a) Primer cicle d'educació infantil (0-3 anys)

Creació de places públiques d'educació infantil de 0 a 3 anys. El Departament d'Educació fa la planificació, la regulació i l'ordenació bàsica de l'etapa educativa de 0 a 3 anys i aporta finançament per a inversions, sosteniment de les places, subvencions i beques. Els ajuntaments són responsables i titulars dels centres públics del seu municipi, de la construcció d'aquests centres, i tenen per delegació la capacitat d'autoritzar l'obertura de centres privats d'aquest nivell educatiu. El Departament d'Educació i els ajuntaments concorren en la planificació, el sosteniment dels centres públics, l'ordenació de l'activitat educativa, l'admissió de nens i nenes i l'exercici de les funcions generals referents a l'administració educativa.

b) Ensenyaments artístics

Ordenació i impuls de les escoles de música i d'ensenyaments artístics. El Departament d'Educació planifica aquests ensenyaments i estableix els pressupostos, la regulació i l'ordenació bàsica. Els ajuntaments tenen la titularitat de les escoles de música, són responsables de la seva construcció. El Departament d'Educació i els ajuntaments concorren en la planificació, el sosteniment de les escoles de música, l'admissió d'alumnes i l'autorització d'obertura d'escoles de música privades. El Departament d'Educació i els ajuntaments concorren també en la planificació de la resta d'ensenyaments artístics.

c) Educació de persones adultes

Ordenació de l'impuls de l'educació de persones adultes. El Departament d'Educació fa la planificació i estableix els pressupostos, la regulació i l'ordenació bàsica de l'educació de persones adultes. El Departament d'Educació i els ajuntaments concorren en la planificació i el sosteniment dels centres públics. Aquestes administracions han d'estudiar i acordar el model d'educació de persones adultes que ha de permetre al nostre país col·laborar en l'atenció a les necessitats d'educació dels ciutadans i ciutadanes al llarg de la vida.

- **Estratègies per incrementar l'escolarització postobligatòria.** El Departament d'Educació i els ajuntaments impulsaran estratègies per possibilitar una escolarització fins als 18 anys a través del batxillerat o la formació professional específica, de manera que, d'acord amb les recomanacions del Consell d'Europa, l'any 2010 s'assoleixi que un 85% de cada generació obtingui un títol de secundària postobligatòria. Així mateix, per als joves que acaben l'ensenyament obligatori sense assolir el graduat d'educació secundària s'organitzaran programes de transició que facilitin el seu accés a la vida activa i/o la seva reinserció educativa. Aquests programes es podran realitzar amb la col·laboració de les administracions locals, de les empreses i dels agents socials.

COMPETÈNCIES DE CORESPONSABILITAT DAVANT LES NOVES NECESSITATS EDUCATIVES

- **Programes preventius del fracàs escolar.** El Departament d'Educació i els ajuntaments impulsaran, de manera concurrent, la coordinació general de programes relatius als deures de l'escolaritat obligatòria i la prevenció del fracàs escolar i al seu finançament. Els ajuntaments participen en la responsabilitat de fer complir l'escolaritat obligatòria, en l'elaboració de programes de prevenció del fracàs escolar, en la coordinació dels serveis necessaris per a aquesta prevenció i coordinen totes aquestes activitats amb els centres.

- **Cooperació i coordinació de programes i serveis a la població escolar.** El Departament d'Educació aporta informació per als programes d'atenció a la població amb necessitats específiques, coopera en els sistemes d'acollida que s'organitzin, estableix mesures compensatòries d'educació, organitza l'atenció escolar específica i finança beques i ajuts compensatoris. Els ajuntaments gestionen sistemes d'informació, d'atenció i acollida a la població amb necessitats específiques, executa actuacions compensatòries, atén aquesta població fora de l'àmbit escolar i gestiona les beques i ajuts compensatoris, així mateix, poden programar i coordinar els serveis d'acollida matinal i les activitats que els centres públics realitzen fora de l'horari lectiu. El Departament d'Educació i els ajuntaments coordinen els programes, col·laboren en el reforçament de l'aprenentatge escolar i promouen la coordinació d'administracions educatives, socials i de salut.

- El Departament d'Educació, les entitats municipalistes i les que agrupen les titularitats dels centres privats concertats que presten el servei públic d'educació, es comprometen a impulsar:

- a) **plans educatius d'entorn**, projectes educatius d'àmbit municipal o altres mecanismes equivalents que, a banda de les finalitats específiques que puguin tenir en cada cas, contribueixin a fer efectiva la igualtat d'oportunitats dels alumnes en l'accés a les activitats educatives que s'organitzen més enllà de l'horari lectiu.

b) l'obertura progressiva dels centres educatius fora de l'horari escolar i l'establiment d'una oferta d'activitats extraescolars amb finalitats educatives i de cohesió social en el territori. Aquesta oferta pot estar oberta a la població infantil i juvenil de l'entorn dels centres d'un àmbit territorial concret i pot comptar amb la participació d'altres associacions culturals i educatives sense finalitat de lucre.

3. Requeriments per al desenvolupament de la coresponsabilitat competencial

- **Base jurídica.** En el marc de la llei catalana d'educació s'establirà una base jurídica administrativa que permeti un sistema de cooperació estable entre els ajuntaments i el Departament d'Educació en matèria educativa.
- **Sistema d'establiment de zones educatives.** El Departament d'Educació establirà, en el marc de la Comissió Mixta i d'acord amb els ajuntaments respectius, un sistema de divisió del territori en zones educatives a fi d'assegurar que els diferents programes arribin a tots els pobles i ciutats de Catalunya.
- **Compromís financer.** El Govern, en el marc dels pressupostos anuals, es compromet a assumir el finançament de les delegacions i concurrències competencials als ajuntaments des del moment que comencin a assumir-les.
- **Establiment dels àmbits de cogestió i participació.** Amb la finalitat de desenvolupar la coresponsabilitat competencial, el Departament d'Educació i les entitats municipalistes han de determinar, en el si de la Comissió Mixta, els àmbits de cogestió i participació. Així mateix, es determinaran els mecanismes d'arbitratge entre ambdues administracions.

4. Els consells escolars de centre, municipals i territorials

- **Millorar la participació de la comunitat educativa en el territori.** El Departament d'Educació, d'acord amb les entitats municipalistes, farà una nova regulació dels consells escolars municipals i territorials amb la finalitat de millorar la participació i aconseguir una major implicació dels centres i dels agents socials de l'àmbit territorial corresponent.

5. L'ús de les instal·lacions dels centres educatius

- **Normativa sobre l'ús dels espais escolars.** Amb la finalitat de reforçar el caràcter obert de les instal·lacions escolars com a espai d'utilització de la comunitat de cada territori, el

Departament d'Educació, d'acord amb les entitats municipalistes, elaborarà una normativa general que determini els drets i deures dels agents socials davant l'ús dels espais escolars i el seguiment d'aquest ús.

Amb aquesta mateixa finalitat, en el cas dels centres privats concertats, els ajuntaments i els titulars dels centres privats concertats poden establir acords sobre l'ús de les instal·lacions d'aquests centres.

